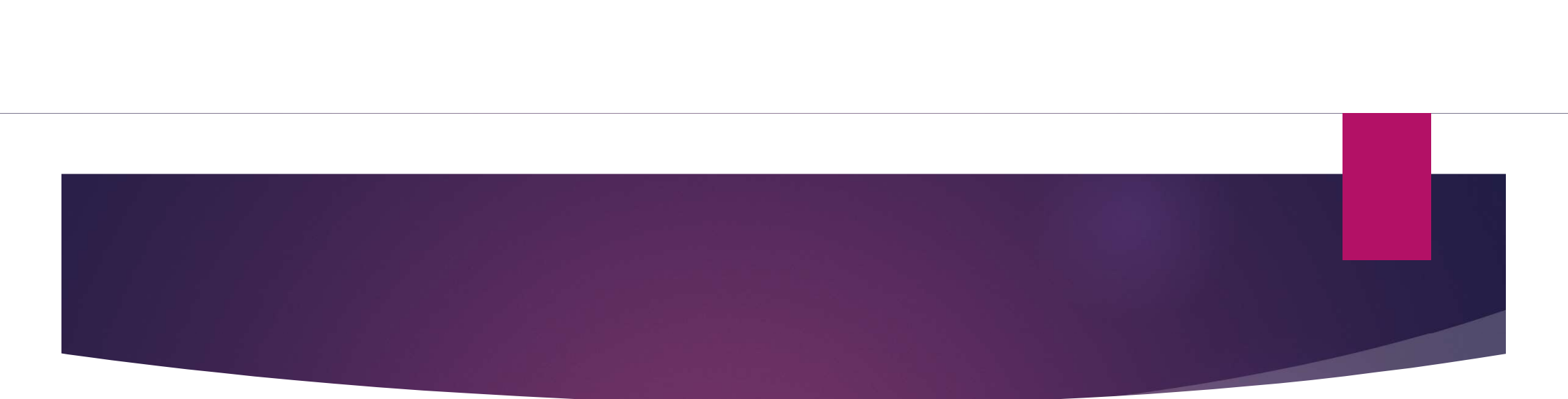

Φύση ή Ανατροφή;

Έξυπνος γεννιέσαι ή γίνεσαι;

Ψηλός γεννιέσαι ή γίνεσαι;

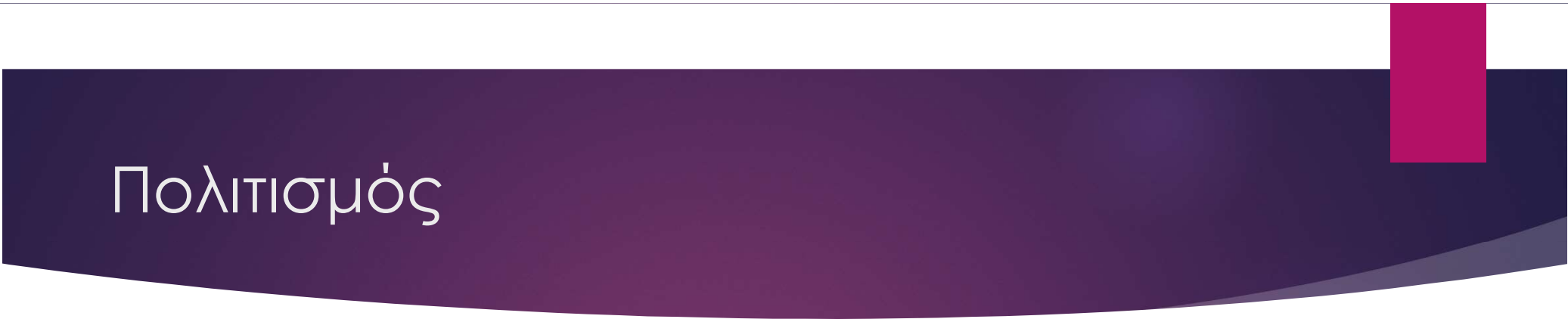
Ομοφυλόφιλος γεννιέσαι ή γίνεσαι;

Μέσες συσχετίσεις από διάφορες μελέτες μεταξύ των IQ ανθρώπων διαφορετικού βαθμού συγγένειας

1.	Το ίδιο άτομο δύο φορές	.95
2.	Μονοζυγώτες (που μεγάλωσαν μαζί)	.86
3.	Μονοζυγώτες (που μεγάλωσαν χώρια)	.72
4.	Διζυγώτες (που μεγάλωσαν μαζί)	.60
5.	Αδέρφια (που μεγάλωσαν μαζί)	.47
6.	Αδέρφια (που μεγάλωσαν χωριστά)	.24
7.	Παιδί-γονιός (που ζούνε μαζί)	.42
8.	Παιδί-γονιός (που ζούνε χωριστά)	.22
9.	Άτομα μη βιολογικά συνδεδεμένα	-.01

Αποτελέσματα μελετών οικογένειας και υιοθεσίας για την εξωστρέφια

1.	Μονοζυγώτες (που μεγάλωσαν μαζί)	.51
2.	Μονοζυγώτες (που μεγάλωσαν χώρια)	.38
3.	Διζυγώτες (που μεγάλωσαν μαζί)	.18
4.	Διζυγώτες (που μεγάλωσαν χωριστά)	.05
5.	Αδέρφια (που μεγάλωσαν μαζί)	.20
6.	Αδέρφια (που μεγάλωσαν χωριστά)	-.07
7.	Παιδί-γονιός (που ζούνε μαζί)	.16

Πολιτισμός

Οι άνθρωποι από τη μία κληρονομούν τα **πολιτισμικά εργαλεία** και από άλλη συμβάλλουν στο **μετασχηματισμό** αυτών.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει έντονη **συσσωρευτική πολιτισμική εξέλιξη** τόσο στα υλικά εργαλεία (ιντερνετ, έξυπνα τηλέφωνα) όσο και στα συμβολικά (πχ. σύμφωνο συμβίωσης).

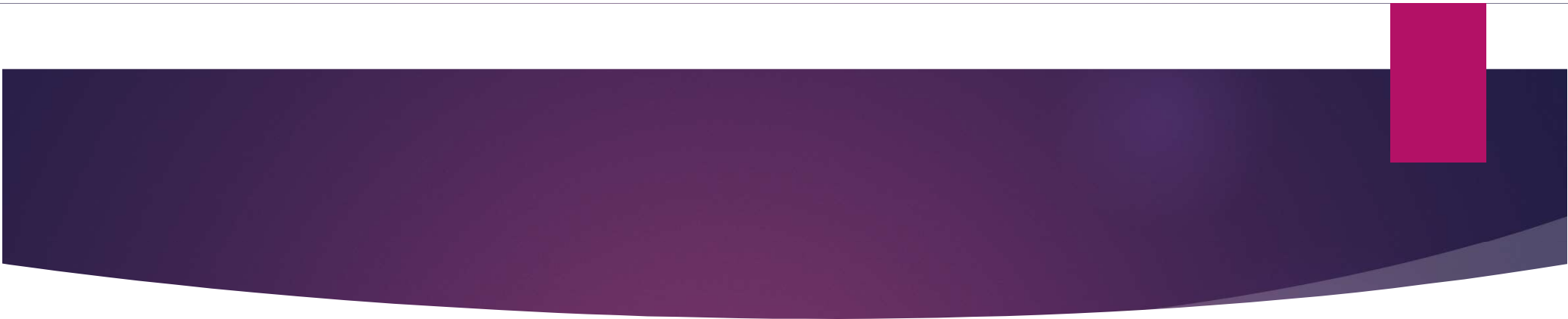
Η **μετάβαση** δεν είναι πάντα εύκολη...

Βιολογία

Κληρονομικότητα: η μεταβίβαση **σωματικών ή ψυχολογικών** χαρακτηριστικών από τη μία γενιά στην άλλη.

Γονίδια: Βασικές μονάδες κληρονομικότητας. Είναι τα τμήματα σε ένα μόριο DNA που περιέχουν οδηγίες που καθοδηγούν το σχηματισμό των χαρακτηριστικών του ατόμου.

Όμως... πλέον γνωρίζουμε ότι οποιοδήποτε χαρακτηριστικό δείχνει ευρύ φάσμα ατομικών διαφορών είναι σχεδόν βέβαιο ότι επηρεάζεται από πολλά γονίδια και από χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος

-
- ▶ Σε **ποιό βαθμό** η κληρονομικότητα και το περιβάλλον καθορίζουν την ανάπτυξη;

Φύση ή/και ανατροφή

Πώς αλληλεπιδρά η **βιολογία** (φύση) και ο **πολιτισμός** (ανατροφή); και πόσο σημαντική είναι αυτή η αλληλεπίδραση;

Η γενική απάντηση έχει δοθεί: Στις περισσότερες περιπτώσεις είναι η **αλληλεπίδραση** των δύο αυτών παραγόντων που έχουν ως αποτέλεσμα την εμφάνιση μίας συμπεριφοράς

Σε άλλες περιπτώσεις η βιολογία παίζει πιο σημαντικό ρόλο και άλλες φορές ο πολιτισμός, αλλά δεν είναι πάντα εύκολο να διακρίνουμε τις περιπτώσεις μεταξύ τους!

Προγεννητική ανάπτυξη

- ▶ Προγεννητική ανάπτυξη: στην περίοδο αυτή μπορούμε να δούμε με ιδανικό τρόπο την αλληλεπίδραση φύσης και ανατροφής
- ▶ Το μωρό αρχίζει τη ζωή του ως ζυγώτης, δηλαδή ως ένα μοναδικό κύτταρο που έχει το μέγεθος μία τελείας και μετά από 40 εβδομάδες θα αποτελείται από 2 δις κύτταρα και θα έχει βάρος 3 κιλά. Πρόκειται για μία περίοδο πολύ έντονης σωματικής ανάπτυξης: **η βιολογία αναλαμβάνει το ρόλο της!** Αλλά το περιβάλλον;

Το έμβρυο

Αισθητηριακές ικανότητες του εμβρύου:

- Όραση**: στο τέλος της εγκυμοσύνης είναι ικανό να δει το φως να διαπερνά τα τοιχώματα της κοιλιάς
- Ακοή**: αντιδρά στον ήχο από τον 5^ο-6^ο μήνα. Ακούει καλύτερα τη φωνή της μητέρας

Κινητικές ικανότητες του εμβρύου:

- Κινείται** από τις 8 εβδομάδες και από τις 15 εβδομάδες μπορεί να κάνει όλες τις κινησεις ενός νεογέννητου. Η κίνηση σημαντική για την ανάπτυξη των άκρων

Το έμβρυο

Μάθηση μέσα στη μήτρα:

Σε πείραμα (DeCasper & Spence, 1986) βρέθηκε ότι τα παιδιά αναγνώριζαν το απόσπασμα από **παραμύθι** που τους διάβαζε η μητέρα τους τον τελευταίο 1.5 μήνα της κύησης. 2-3 ημέρες μετά τη γέννηση τα παιδιά προσάρμοζαν το ρυθμό πιπιλίσματος (επιτάχυνση η μιά ομάδα, επιβράδυνση η άλλη) καθώς αντιλαμβάνονταν ότι με αυτό τον τρόπο θα άκουγαν την ιστορία που άκουγαν στη μήτρα (οι ερευνητές την έπαιζαν στο κασετόφωνο αντίστοιχα)

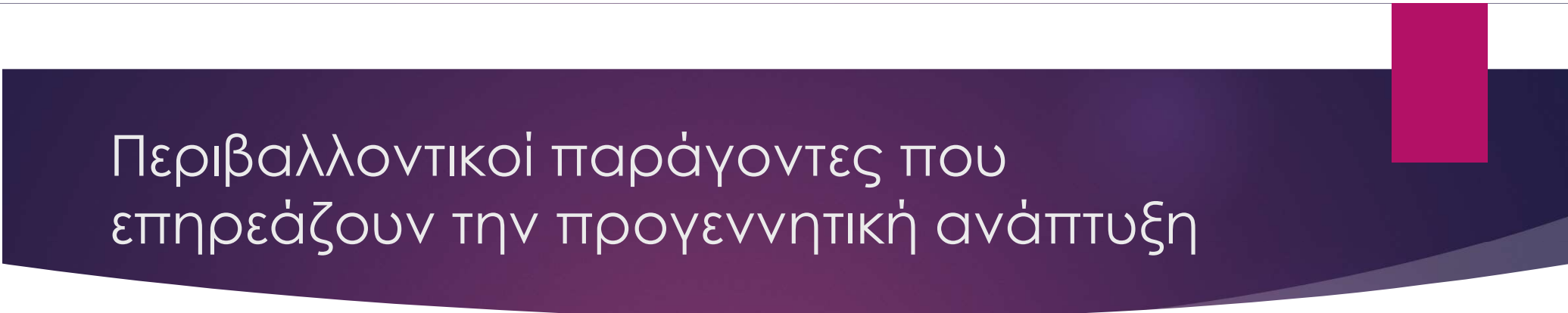

Περιβαλλοντικοί παράγοντες που επηρεάζουν την προγεννητική ανάπτυξη

Αρνητικότητα της μητέρας προς την κύηση: χαμηλό βάρος γέννησης

Στρες της μητέρας: έκκριση κορτιζόλης-τα παιδιά σε ηλικία 3 ετών πιο επιθετικά

Διατροφή και έλλειψη απαραίτητων βιταμινών (πχ. Φυλλικό οξύ): σοβαρός υποσιτισμός: θάνατος, ανωμαλίες στο ΚΝΣ, ήπιος υποσιτισμός: χαμηλό βάρος γέννησης, νοητικές επιπτώσεις (Σημασία του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου ήδη από την αρχή της ζωής. Διαιώνιση των οικονομικών διαφορών)

Περιβαλλοντικοί παράγοντες που επηρεάζουν την προγεννητική ανάπτυξη

Τερατογόνα (η ευαισθησία ενός αναπτυσσόμενου οργανισμού σε αυτά εξαρτάται από το αναπτυξιακό στάδιο στο οποίο βρίσκεται κατά τη στιγμή της έκθεσης σε αυτό): **φάρμακα** (πχ. Θαλυδομίδα στη δεκαετία του '60), **κάπνισμα** (χαμηλό βάρος γέννησης), **αλκοόλ** (σύνδρομο εμβρυϊκού αλκοολισμού-νοητική υστέρηση), ναρκωτικά (παιδιά εξαρτημένα στη γέννηση και προβλήματα συγκέντρωσης μετά)

Λοιμώξεις της μητέρας: πχ. Ερυθρά (καρδιοπάθεια, νοητική υστέρηση), HIV-AIDS

ΤΟΚΕΤΟΣ

- ▶ Θέματα συζήτησης: Ιατροκοποίηση του τοκετού στην Ελλάδα
- ▶ Υπερβολικό ποσοστό καισαρικών (με επιπτώσεις στο βρέφος-ένταση αντιδράσεων- και τη μητέρα)

Κατάσταση νεογέννητου

- ▶ Σημασία της **πρώιμης παρέμβασης**
- ▶ Αξιολόγηση σωματικής κατάστασης το βρέφους:
Κλίμακα Apgar Αξιολογεί τις σωματικές λειτουργίες 1' και 5' μετά τη γέννηση: Καρδιακός ρυθμός, Αναπνευστική προσπάθεια, Μυϊκός τόνος, Αντανακλαστικές αντιδράσεις, Χρώμα

Κατάσταση νεογέννητου

- ▶ Αξιολόγηση της συμπεριφορικής κατάστασης του βρέφους: **Κλίμακα Brazelton**. Χρησιμοποιείται και ερευνητικά. Παράδειγματα: Πώς αντιδρά στην αγκαλιά («αγκαλιάζει» ή είναι παθητικό;) Προσανατολισμός προς έμψυχα αντικείμενα (Εστιάζει στο άλλο άτομο, το κοιτά;), αυτο-καθησυχαστική δραστηριότητα (πιπιλάει το δάχτυλο όταν είναι ανήσυχο;)

Σχέση γονέα-παιδιού

- ▶ Ο (τόσο σημαντικός για την επιβίωση και τη μετὰπειτα ζωή του παιδιού) δεσμός γονέα-παιδιού **αρχίζει από την αρχή της ζωής!**
- ▶ Εμφάνιση των νεογέννητων (τι χαριτωμένα!)
- ▶ Προσδοκίες των γονέων για το μέλλον –όπως φαίνεται ερευνητικά από τις περιγραφές των γονέων για το νεογέννητο παιδί **τους ήδη βλέπουν ένα άτομο πλήρες με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (προβολές, reverie)**

DYSLEXIA

1

0

i

183
178

HEIGHT

.8

0

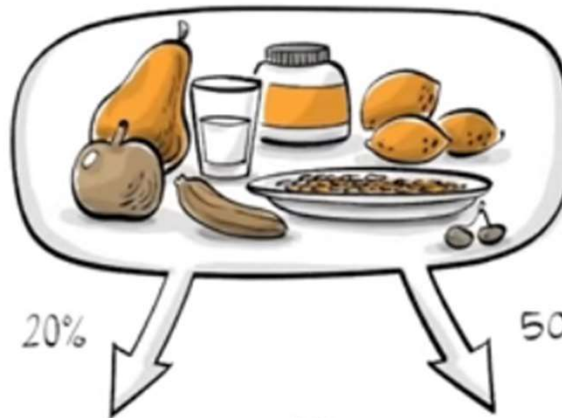

Η κληρονομικότητα... αλλάζει

✗

20%

50%

i

✓

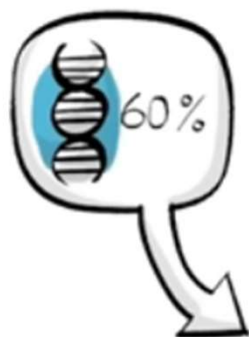
178

spouta

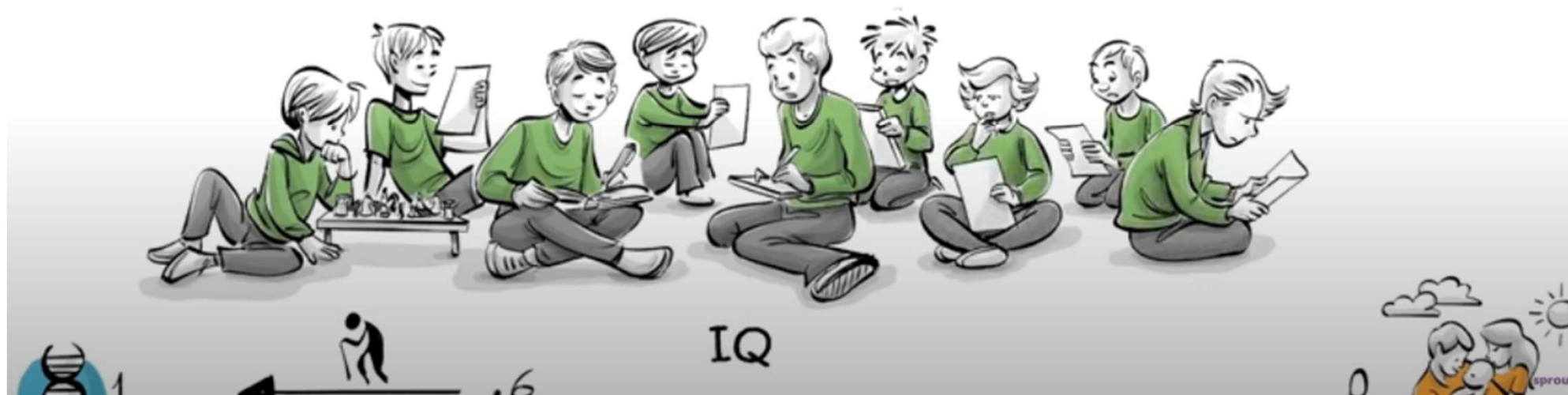
εξυπνάδα

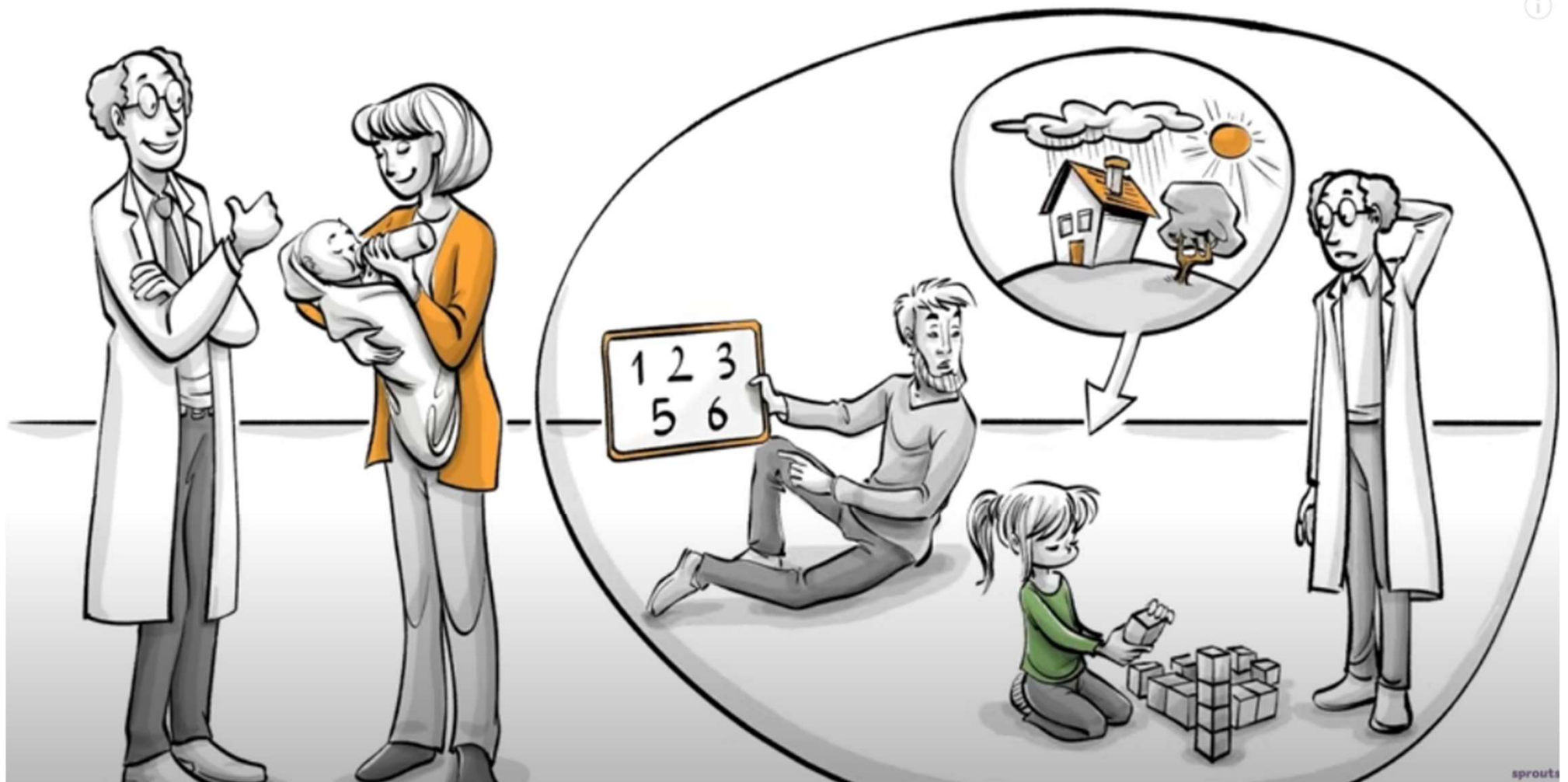

110

100

Σειρά Γέννησης του Παιδιού

- ▶ **Πρωτότοκος** : Προσανατολισμένος στους ενηλίκους / Ισχυρό Υπερεγώ / Πειθαρχημένος – Συντηρητικός / Είναι ο μόνος που θα βιώσει το πλήγμα να εκθρονιστεί από τον θώκο του μονάκριβου.
- ▶ **Δευτερότοκος** : Μεγαλώνει υπό την σκιά του πρωτότοκου, ο οποίος είναι πάντα δυνατότερος και ικανότερος. Προσπαθεί να τον ξεπεράσει με εργατικότητα και προθυμία κάποιες φορές και άλλοτε με αρνητισμό επιθετικότητα και επαναστατική διάθεση.
- ▶ **Τριτότοκος** : Μεγαλώνει παρακολουθώντας τον ανταγωνισμό μεταξύ πρωτότοκου και δευτερότοκου και διαπιστώνει την ματαιότητα. Δεν επιδιώκει τον ανταγωνισμό. Αποδέχεται την υπεροχή των άλλων, δημιουργεί μια εύθυμη χαλαρή στάση ζωής. Εκμεταλλεύεται καταστάσεις και είναι ράθυμος και όχι βιαστικός (χαλαρά).

Η ανάπτυξη: αποτέλεσμα της **δυναμικής αλληλεπίδρασης** μεταξύ των κληρονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων.

Πολιτισμός, μεταβιβάζεται μέσω:

- ▶ **Κοινωνικής ενίσχυσης:** τα παιδιά χρησιμοποιούν τα συγκεκριμένα κοινωνικά εφόδια απλά επειδή βρίσκονται εκεί διαθέσιμα (πχ. υπάρχουν μουσικά όργανα στο σπίτι)
- ▶ **Μίμησης**
- ▶ **Ρητής διδασκαλίας:** ο πιο σύνθετος τρόπος, καθώς χρησιμοποιείται συμβολική επικοινωνία (πχ. γραπτός και προφορικός λόγος). Είναι ο μόνος τρόπος με το οποίο τα παιδιά μαθαίνουν για πράγματα που δεν είναι άμεσα παρόντα

Αναφορικά με τα χαρακτηριστικά που μελετούν οι αναπτυξιακοί ψυχολόγοι, σε ορισμένα χαρακτηριστικά υπάρχει **ισχυρή ένδειξη κληρονομικότητας** (πχ. νοημοσύνη), σε άλλα υπάρχει **κάποια ένδειξη κληρονομικότητας** των χαρακτηριστικών (κάποια χαρακτηριστικά της προσωπικότητας) και σε άλλα φαίνεται να μην υπάρχει κάποια ένδειξη για κληρονομικότητα (πχ. αξίες, πεποιθήσεις). Ωστόσο το περιβάλλον, φαίνεται πάντα να παίζει σημαντικό ρόλο.

Φύση και ανατροφή

- ▶ Τα άτομα -με την όποια γενετική προδιάθεση έχουν- συμβάλλουν ενεργά στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος:
- ▶ Πχ. ένα πολύ ήσυχο βρέφος δεν δημιουργεί τις ίδιες αντιδράσεις στους γονείς του όπως πιο ανήσυχο βρέφος που στη συνέχεια σχετίζονται με τον τρόπο απόκρισης του βρέφους κ.ο.κ
- ▶ **Συνδημιουργία:** διαμόρφωση του περιβάλλοντος μέσω την αλληλεπιδράσεων μεταξύ των παιδιών και αυτών που τα φροντίζουν